ETT LIV I KAMP

För rättvisa och rättigheter

Ordfronts stridbare före detta chefredaktör och VD Leif Ericsson ger nu ut boken *Som om en förändring var möjlig – det tar så lång tid att bli människa*. Det är hans egens historia – och Ordfronts – som berättas.

TEXT: ANNA WIGENMARK. FOTO: JOHAN BERGGREN.

Grattis Leif,

i dagarna finns din självbiografiska bok om dig – och Ordfront – i handeln. Hur känns det?

– Spännande. Lite pirrigt. Nyfiken på vilka reaktionerna blir.

– Jag tänker att jag skrivit ett minnesmärke över våra generationer som försöker att ändra historiens gång. Ett tag tänkte jag att bokens titel skulle vara Förlorarnas bok, men ... jag ser oss inte som förlorare, bara att motståndet hittills varit svårt.

– Under 1960-talet skapade författare och aktivister en ny annorlunda syn på världen. 68-generationen bar på övertygelsen att det var nödvändigt att i grund förändra världen. Men massmedierna och politikerna klamrade sig fast vid en förstelnad bild av världen.

– Hundratals ungdomar dömdes i Sverige för att de protesterat mot Vietnamkriget. 10 000 stockholmare demonstrerade 1972 för en bilfri innerstad, men den opinionen knäcktes.

– Minnet är så kort. Massmedia stympar ständigt minnet. Vem minns idag att Göran Persson stödde USA:s krig mot Irak, att folkpartiets Jan Björklund ville skicka svenska soldater till kriget? Jag är stolt över att Ordfront arrangerade demonstrationen som samlade 100 000 människor.

– Min berättelse är ett sätt att förlänga vår generations minne.

Boken skildrar både viktiga händelser i ditt privata liv och för Ordfront. Hur kom du till insikten att det här behöver sättas på pränt?

– Vi har levt och verkat under en av de kanske mest avgörande perioderna i mänsklighetens historia. När jag var tonåring läste jag att vi var den första generationen med kunskap att ta ansvar för hela världen. Jag läste om hur vi förstörde jorden och klimatet. Och att vi bara hade ett drygt halvt sekel på oss att stoppa klimatförändringen. Den tidsfristen har nästan löpt ut nu.

– När Ordfront bildades 1969 var det en fortsättning på U-aktionen som arbetat mot ojämlikheten i världen. Mainstreammedias – DN, SvD, Expressen, Rapport med fleras – bild av världen tyckte vi var en skenvärld. Så såg den verkliga världen inte ut. Därför behövdes Ordfront. Den uppgiften har vi aldrig ångrat. Massvälten är lika omfattande idag som på 1960-talet!

– Jag var inte beredd på det motstånd vi mötte. Under min värnplikt 1965 mobbade befälen mig för att jag kritiserade USA:s krig i Vietnam, så att jag föll i gråt inför kaptenen. När jag och några vänner bildat Ordfront skuggades vi genast av SÄPO som anklagade oss för att vara »samhällsfiender«.

> »Jag är stolt över att Ordfront arrangerade demonstrationen som samlade 100 000 människor.«

– Också privat var det dramatiskt ibland. Pappa Ragnar och jag rök ihop ibland och min mamma Greta blev förtvivlad när jag och min bror Lasse JO-anmäldes av en överstelöjtnant och hon förmanade oss gråtande med Luthers ord om att »överheten bär icke svärdet förgäves« och att »den som sätter sig upp emot överheten han sätter sig upp emot Gud«.

– Det har varit dramatiskt mest hela tiden. I tio års tid arbetade vi mot USA:s krig i Indokina. När kriget tog slut uppdagades att de röda khmererna i Kambodja begått folkmord på sitt eget folk. Delar av vänstern förnekade det. För Ordfront var det en brytpunkt, vi fokuserade på böcker om demokrati och drev mängder av studiecirklar om försvar av mänskliga rättigheter.

– Vi gav 1983 ut krigsflyktingen Willy Strzelewicz bok *De mänskliga rättigheternas historia*. Han förklarade för oss att vi måste vara beredda på att de mänskliga rättigheterna skulle komma att föraktas och förnekas – att försvara rättigheterna var den stora uppgiften.

– Hur rätt skulle han inte få! 2003 bröt en jättekonflikt ut med Ordfront i stormens öga. Vänsterikonen Noam Chomsky förnekade att ett folkmord hade begåtts i Srebrenica och förklarade att jag var en skam för den internationella vänstern. Många i den svenska vänstern köpte Chomskys resonemang. Dagens Nyheter och ett tjugotal mainstreamtidningar såg chansen att gå till stormangrepp mot Ordfront och påstod att vi var nazister, bruna! Media kan konsten att skapa skenvärldar.

Var det någon avgörande händelse som fick dig att ta dig an uppgiften att skriva din självbiografi?

– Jag har uppmuntrats av vänner att berätta, att skriva medan jag ännu var upprörd och arg.

– Jag tror att jag formats som människa av det motstånd jag har mött. Och av att jag haft turen att arbeta tillsammans med engagerade människor.

Ordfront – och du personligen – har ju haft både framgångar och motgångar genom åren. Vad var svårast att skriva om?

– I slutet av 1970-talet drabbades jag av ångestattacker över mitt liv. Jag fick till och med för mig att jag var gasförgiftad. En gång ramlade jag ner på tunnelbanespåret i T-centralen men lyckades kravla mig upp på perrongen innan tåget kom.

– Jag har fört dagbok under större delen

av mitt liv. Men att skildra mina ångestattacker långt efteråt var svårt. Jag letade efter minnesfragment. Det tog lång tid och jag tvingade mig att återuppleva ångestattackerna. Jag har försökt att vara ärlig i skildringen i hopp om att jag själv – och läsaren – ska förstå vad som hände. Bättre än jag själv gjorde för 40 år sedan.

Var du och redaktören Jan-Erik Pettersson alltid överens?

– Oftast. Manuset var från början mycket längre och Jan-Erik ansåg att jag måste stryka. Jag insåg att det var nödvändigt men det var ibland svårt. Min syn på skrivandet var att jag skulle vara så ärlig att när det var plågsamt att skriva hade jag kommit nära sanningen.

Du har valt att namnge personer som både gjort bra och – i ditt tycke – dåliga saker för Ordfront. Tvekade du någonsin över det?

– Personer som jag har haft konflikter med har jag också berömt: min pappa Ragnar, Björn Eklund, Noam Chomsky med flera. Och Jan Myrdal och Sköld Peter Matthis, som sorgligt nog är döda nu. Vi har rykt ihop tidigare så det var ju ingen nyhet för dem. Jag har inte monopol på vad som är rätt och riktigt. De tycker förmodligen att jag har haft fel.

– Jag har inte tvekat att skildra våra strider. Det skulle blivit en falsk historia annars. Både dem jag angriper och jag själv klarar att bli kritiserade. Jag har bemödat mig att vara noggrann i skildringen av striderna, och att inte försköna mig själv.

– Jag har försökt att följa mina egna spår. Var gick jag vilse? Att utforska sitt minne är att vara upptäcksresande i sig själv. Ibland kunde jag uppleva mitt minnesarbete som ett tungt grovarbete. Men förhoppningsvis lönande.

– Jag har tagit med dråpliga minnen av Sara Lidman, Anders Carlberg, Jan Myrdal, bokmässans grundare Conny Jacobsson och Bertil Falck, med flera.

– Många, många har tillsammans med mig skapat Ordfront. Ofta har jag tänkt att det är kvinnor som spelat avgörande roller. Birgitta Hjärpe som brukade säga att Ordfront blir aldrig något paradis, Ingegärd Waaranperä som likt älvan Tingeling dök upp och räddade Ordfront i kritiska situationer, Eva Stenberg som tassade till Ivar Lo när han satt och korrade sitt manus i vårt fikarum, Christina Hagner som försvarade Ordfront när tokvänstern gick till angrepp, Gertrud Åström som krävde att DN skulle be Ordfront om ursäkt utan att få svar, Anna Wigenmark och Caroline Matsson som hållit fast vid inriktningen på mänskliga rättigheter. Och många fler.

– Till mina roligaste minnen hör när Pål Rydberg och Annika Elmqvist skrev och ritade boken *Farliga tankar*. De hade tidigare med några vänner ritat *Historieboken* som blev vår första bestseller.

Boken är ett tidsdokument över en av Sveriges äldsta demokrati- och MR-organisationer, sett ur en grundares ögon. Hur tror du att den tas emot?

– Sverige har i grunden förändrats under mitt halvsekel. Än är den historien inte skriven. Carl Bildt avskaffade full sysselsättning och införde den massarbetarlöshet vi ännu har. Massarbetslöshet är som en bulldozer som river upp samhället. Jag hoppas att min bok bidrar till en sannare skildring och att läsaren förstår mer om varför Sverige förändrats.

– Men jag är realist och befarar att de dominerande tidningarna kommer att förtiga eller baktala boken. Men de som varit med och försvarat välfärdssverige och mänskliga rättigheter kommer att känna igen sig och rent av ha roligt!

Leif Ericssons självbiografi – ute nu!